

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

PEOPLE' PARTICIPATION IN RUBBISH ERADICATION MANAGEMENT
IN THE ZONE OF NONGPHAI SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
KAENGKRO DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE.

ชัยสิทธิ์ บุญโยธา¹

พิทักษ์พงศ์ กางการ²

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ จำนวน 342 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .736 ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ควรส่งเสริมให้ประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการจัดเวทีประชุมประชาคมในชุมชนในหัวข้อการบริหารจัดการขยะให้มากขึ้น ควรส่งเสริมสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอย 3) แนวทางควรส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักบทบาท หน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมให้มีเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การบริหารจัดการขยะมูลฝอย

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

This study aimed: 1) to study the people's participation in the rubbish eradication management 2) to study the people's participation level in the rubbish eradication management 3) to study the problems and suggestions for the development of the people's participation in the rubbish eradication management and 4) to search for development guidelines of the people's participation in rubbish eradication management in Nongphai Sub-district Administrative Organization Zone, Kaengkro District, Chiyaphum Province. The sample group of the study were 342 people, got by accidental random sampling. The data was the questionnaire with .736 reliability value. The interview form was used for qualitative data collection, with the purposive technique. The statistics for data analyzing were the percentage, mean and standard deviation. The findings of the study revealed that: 1) the overall participation level of the people in the rubbish eradication management were in the moderate level. 2) the problems and suggestions for the development of the people's participation in the rubbish eradication management were: (a) to promote better knowledge and better understanding of the people on the rubbish eradication management (b) to set up a public forum on the rubbish eradication management (c) to promote public conscious on the rubbish separation and (d) to set up a public task force for follow up and evaluation. 3) The guidelines for developing the people's participation in the rubbish eradication were promotion of the people's roles and duties for responsibility of society; setting up the forum for public discussions and participation so that the people can express, share their opinions and evaluate the rubbish eradication management performance.

Keyword : People' Participation, Rubbish Eradication Management.

1. บทนำ

การดำรงชีวิตในอดีตของมนุษย์ไม่ซับซ้อน และความเจริญทางวัตถุก็มีน้อยกว่าปัจจุบันเป็นอย่างมาก ขยะจากบ้านเรือนจึงกลายเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แม้จะมีการนำขยะมาเททิ้งนอกบ้านหรือเททิ้งลงในแม่น้ำ ลำคลองธรรมชาติทั่วไปก็สามารถรองรับขยะได้ มีการย่อยสลายและถูกทำลายไปได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากความเจริญเติบโตของชุมชน การขยายตัวของเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหาขยะที่เริ่มต้นจากครัวเรือน ชุมชนและประเทศ ขยะเกิดจากพฤติกรรมโดยทั่วไปของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในประจำวัน

ขยะจึงเป็นสิ่งของที่เหลือใช้จากกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเราไม่มีความต้องการที่จะใช้สิ่งนั้น ๆ ปริมาณขยะมูลฝอยก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว การจัดเก็บหรือการจัดการขยะมูลฝอย ไม่สามารถรับมือกับจำนวนขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพภูมิทัศน์ (ดินเสีย และน้ำเสีย) และสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการขยะจึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องการการแก้ไข จากปัญหาขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรงแล้ว ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และการปลูกฝังจิตสำนึก ในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย การกำจัดขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเริ่มจากการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ การจัดการขยะมูลฝอยที่ครบวงจรมีต้นทุนสูงมาก ดังนั้นประชาชนในชุมชนจึงควรมีความตระหนักในการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าการพึ่งพาการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำอย่างไรที่จะรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนเห็นการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต มาร่วมกันคิดหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการขยะเพื่อเลือกแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด (ธงชัย ทองทวี, 2553)

ประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม จนทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเดิมของประชาชนในพื้นที่ โดยแต่เดิมพื้นที่ส่วนใหญ่ในชนบทใช้เป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรถูกเปลี่ยนเป็นนิคมอุตสาหกรรม มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้พื้นที่จำนวนมาก ต้องใช้แรงงานคนจำนวนมาก เพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับโรงงานอุตสาหกรรม จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษพบว่าในปี พ.ศ. 2540 มีปริมาณขยะที่เกิดจากชุมชนทั่วประเทศมีจำนวนถึง 13.5 ล้านตัน หรือประมาณ 37,000 ตันต่อวัน มีอัตราการเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยประมาณร้อยละ 3 ต่อปี สามารถให้บริการเก็บขนขยะได้เพียงร้อยละ 70-80 ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นจากชุมชนทั้งหมดวันละ 38,280 ตัน หรือปีละ 13.9 ล้านตัน เป็นผลจากประชากรในเขตเมืองในอัตราเฉลี่ย 1 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนการผลิตขยะในเขตนอกเมืองในอัตราเฉลี่ย 0.4 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และมีสถิติขยะมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.7 ต่อปีพฤติกรรมของคนแต่ละคนมีสำนึกในการทิ้งขยะไม่เหมือนกันบางคนมีจิตสำนึกที่ดีให้ความร่วมมือกับชุมชนทิ้งขยะในที่รองรับขยะ การใช้สิ่งของต่างๆ โดยคำนึงถึงการลดปริมาณขยะรู้จักวิธีนำขยะกลับมาใช้ใหม่ วิธีใช้สิ่งของให้เกิดคุณค่ามากที่สุด แต่ในด้านตรงกันข้ามกับบางคนที่ขาดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด การทิ้งขยะเรี่ยราดสกปรก ไม่ทิ้งขยะลงในที่รองรับ ใช้สิ่งของฟุ่มเฟือยสิ้นเปลือง การไม่รู้จักวิธีนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ทำให้ขยะเพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการคัดแยกขยะตามประเภท การนำขยะสะอาดมาสร้างสิ่งประดิษฐ์ การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ การเลือกใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย และการทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2552)

ในปัจจุบันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญ และมีความจำเป็นในการร่วมมือแก้ไขกันอย่างเต็มความสามารถ เพราะเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกระดับตั้งแต่ระดับ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ปัญหานี้ นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สืบเนื่องจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดมูลฝอยสูงขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากมูลฝอยในชุมชนโดยเฉพาะในสถานที่และวิธีการกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ได้แก่ กลิ่นเหม็น แหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรคต่างๆ การปนเปื้อนต่อน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดินจากน้ำขยะมูลฝอย เป็นต้น การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยเป็นสิ่งจำเป็นเริ่มต้นที่จะต้องนำไปใช้ในการประเมินสถานภาพการจัดการมูลฝอยของท้องถิ่น และวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหามูลฝอยในภาพรวมของจังหวัดหรือประเทศชาติต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่แบบชนบทเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีหมู่บ้านในเขตปกครอง จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชากร 6,439 คน จำนวนครัวเรือน 2,397 ครัวเรือน มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 2-3 ตันต่อวัน จากสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็คือ ปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะ ประชาชนไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนด้วยวิธีการเผา การฝังกลบเองได้ เนื่องจากการเผาขยะในบ้านเรือนจะทำให้เกิดความร้อนแก่บ้านเรือนข้างเคียง การฝังกลบเองก็ไม่มีสถานที่เพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ได้ออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับ เรื่องขยะเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในการรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน เริ่มมีการกำหนดแนวทางและดำเนินการให้บริการจัดเก็บขยะในพื้นที่ตำบลหนองไผ่ มีการณรงค์ให้หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งธนาคารขยะภายในหมู่บ้าน มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีโครงการรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะอันตรายก่อนนำไปทิ้งในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่เตรียมไว้ เพื่อเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ และได้เริ่มดำเนินการจัดเก็บ ขยะมูลฝอยในชุมชน เมื่อเดือนกรกฎาคม 2557 โดยจ่ายค่าธรรมเนียมให้องค์การบริหารส่วนตำบลครัวเรือนละ 20 บาท ต่อเดือน มีการจัดวางถังรองรับขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน แล้วใช้รถยนต์เก็บขนขยะ ขนาด 6 ล้อ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ดำเนินการเก็บขนขยะในหมู่บ้านภายในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ จำนวน 12 หมู่บ้าน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บ ประมาณ 2 – 3 ตัน/วัน แล้วนำไปเทกองและเผาในบ่อขยะ ขนาดประมาณ 2 งาน จำนวน 2 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ บ้านหนองแก หมู่ที่ 4 ตำบลหนองไผ่ ห่างจากตัวหมู่บ้านหนองแก ประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ประมาณ 6 กิโลเมตร และ บ้านสระแคน หมู่ที่ 8 ตำบลหนองไผ่ ห่างจากตัวหมู่บ้านสระแคน ประมาณ 3 กิโลเมตร ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ประมาณ 6 กิโลเมตร ซึ่งก็ประสบกับปัญหาต่างๆในการบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ เช่น ปัญหาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ปัญหาการขาดความร่วมมือที่ดีของประชาชน ปัญหาควันจากการเผาขยะมูลฝอย ปัญหาเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน ปัญหา

กลืนเหม็นจากกองขยะ และปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากการสะสมของขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยตรง และในระยะยาว ปัญหาขยะมูลฝอยยังเป็นเหตุของปัญหาความต้อยประสิทธิภาพในการจัดการด้านสาธารณสุขของชุมชนอีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ แผนพัฒนาสามปี, 2556)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานการจัดการขยะมูลฝอยแนวทางการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างแนวคิดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ให้ดียิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ
- 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทน โดยอาศัยในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ในปี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรตามวิธีของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แล้วคำนวณตามสัดส่วนจำนวนประชากรเป็นรายหมู่บ้าน จำนวน 342 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยวิธีการเจาะจงเลือก เพื่อสอบถามถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางครอบครัว รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยและด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยจะดำเนินการศึกษาในช่วงเดือน ธันวาคม 2558 ถึงเดือน มกราคม 2559 เนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ที่มีประชาชนเดินทางกลับมาเยี่ยมภูมิลำเนา

ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทน อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ เพื่อทราบปัญหาและความต้องการในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ โดยวิธีการเจาะจงเลือก จากตัวแทนผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ และตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามประเด็นคำถาม เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยและด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

4. เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามส่วนที่ 1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง แล้วหาค่าความถี่และร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามส่วนที่ 2 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนการตอบในแต่ละข้อนำคะแนนไปคำนวณค่าเฉลี่ยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เพื่อทราบสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ด้านการร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ๆ มาเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แล้วสรุปผลของการสัมภาษณ์เพื่อทราบสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 มีอายุ ตั้งแต่ 21-40 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 มีอาชีพรับราชการ/พนักงาน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 28.40 มีสถานภาพทางครอบครัว สมรส จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29.80 และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน จำนวน 152 คนคิดเป็นร้อยละ 44.44

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D = 1.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบ และประเมินผล ($\bar{X} = 3.26$, S.D = 1.08) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.22$, S.D = 1.09) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.12$, S.D = 1.11) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 2.88$, S.D = 0.96)

3) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รายด้าน

3.1) ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D = 0.95) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับทราบปัญหาและสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 3.36$, S.D = 1.08) รองลงมาได้แก่ รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ อบต. เช่น แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนในเขต อบต. ($\bar{X} = 3.07$, S.D = 1.08) และรับทราบนโยบายในการกำจัดขยะมูลฝอยของ อบต. ต่อชุมชน ($\bar{X} = 3.00$, S.D = 1.12) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 2.80$, S.D = 1.17)

3.2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D = 1.09) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เสนอปัญหาของชุมชนในเขต อบต. ($\bar{X} = 3.39$, S.D = 1.15) รองลงมาได้แก่ การหาสถานที่เพื่อจัดทำบ่อขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.37$, S.D = 1.16) และร่วมในการจัดทำโครงการในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 3.32$, S.D = 1.12) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ เรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 2.99$, S.D = 1.14)

3.3) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D = 0.96) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมวางแผนสนับสนุนด้านเงินทุน เพื่อเป็นกองทุนดำเนินกิจกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 3.26$, S.D = 0.94) รองลงมา ได้แก่ ร่วมประชุมเพื่อหา

วิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 2.98$, $S.D = 1.09$) และครัวเรือนของท่าน ร่วมคัดแยกบางประเภทก่อนทิ้ง เช่น ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ($\bar{X} = 2.98$, $S.D = 1.06$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ อำนวยความสะดวกและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ อบต. ในการเก็บขยะจากชุมชน ($\bar{X} = 2.49$, $S.D = 0.86$)

3.4) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, $S.D = 1.08$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแยกขยะที่เป็นอันตรายต่อ คน และสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.41$, $S.D = 1.16$) รองลงมา คือ ร่วมสำรวจผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม ในการจัดการขยะมูลฝอยของ อบต. ($\bar{X} = 3.41$, $S.D = 1.15$) และร่วมในการเฝ้าระวังโรคที่เกิดจากปัญหาการจัดการขยะไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ($\bar{X} = 3.32$, $S.D = 0.90$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมสังเกตการณ์เกิดปัญหาขยะในชุมชน เช่น การขาดการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 3.04$, $S.D = 1.16$)

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่

4.1) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

ด้านการร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น ปัญหา คือ ประชาชนไม่ได้ร่วมรับรู้สภาพปัญหาในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ไม่มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และการที่ไม่ได้รับทราบนโยบายในการบริหารจัดการขยะ มูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนยังขาดการให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานในการรับผิดชอบบริหารจัดการและแก้ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย แนวทางในการพัฒนา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องส่งเสริมให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ให้ความรู้ ความเข้าใจ รับทราบถึงสถานการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเวทีในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหายขยะมูลฝอย และรับทราบนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ชัดเจน โดยจัดให้มีเวทีประชุมประชาคม และส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาไว้ซึ่งความสะอาดของบ้านเมือง และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ปัญหา คือ ทางหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การจัดสรรงบประมาณเพื่อ การกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนเท่าที่ควร ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมการรับทราบบทบาท หน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย การขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและการขาดการร่วมเสนอความต้องการของชุมชนในการวางแผนแก้ไขปัญหายขยะมูลฝอยถือว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในการดำเนินการ แนวทางในการพัฒนา คือ ให้มีการจัดเวทีประชุมประชาคมในชุมชนในหัวข้อการบริหารจัดการ

ขยะให้มากขึ้น ก็จะช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างทั่วถึง ควรจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการกำจัดขยะ มูลฝอยให้มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรหรือรับทราบเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณในการดำเนินการให้มากขึ้นด้วยการแจ้งให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และร่วมในการจัดทำโครงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตามความต้องการของชุมชน

ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหา คือ ประชาชนขาดจิตสำนึกที่ดีในการคัดแยกขยะและขาดการส่งเสริม แนะนำ/ชักชวนให้ทำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งลงในถังรองรับขยะ เช่น ขยะที่สามารถนำไปขายได้ ได้แก่ ขวด กลัง กระจาด เศษเหล็ก เป็นต้น และขยะเปียก ขยะอินทรีย์ได้แก่ เศษอาหาร พืชผัก หรือเปลือกผลไม้ สามารถนำไปทำปุ๋ยหมัก หรือนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้ ปัญหาถังรองรับขยะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาพื้นที่รองรับขยะมูลฝอยมีจำกัด และมลพิษจากบ่อขยะส่งผลกระทบต่อชุมชน แนวทางในการพัฒนา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง โดยการจัดการอบรมการคัดแยกขยะในชุมชน การลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริม แนะนำวิธีการคัดแยกขยะอย่างทั่วถึงมีการบริหารจัดการเรื่องถังรองรับขยะมูลฝอยให้เพียงพอ และเร่งจัดหาพื้นที่สำหรับรองรับขยะมูลฝอยเพิ่มเติมและท่าไกลจากชุมชน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชน และชุมชนต่อไป

ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ปัญหา คือ ไม่ได้มีการตรวจสอบ/ประเมินการเปลี่ยนแปลงของปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ที่ตกค้างในแต่ละวัน ประชาชนไม่มี การตรวจสอบการคัดแยกขยะมูลฝอย การนำขยะ มูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ขาดการตรวจสอบ/ประเมินผลถึงผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อชุมชนต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ขาดการตรวจสอบ/ประเมินการเก็บ การขนส่ง ลำเลียง และกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนน้อย และไม่มีการนำข้อมูลจากการประเมินผลไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาในครั้งต่อไป แนวทางในการพัฒนา คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อตรวจสอบ รายงานและประเมินผลการดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนทราบ จะทำให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น

7. อภิปรายผล

1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพิ่งจะเริ่มมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมมาเมื่อไม่นาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์

ทรัพย์ผดุงชนม์ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ข้อมูลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมาการใช้ประโยชน์ การวางแผน และการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา กุลละวณิชย์ (2548) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลแสนภูตาช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนภูตาช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร กาพรัตน์ (2549) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลเมืองนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ รายงาน ได้แก่

ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับทราบปัญหาและสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน รองลงมาได้แก่ รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ อบต. เช่น แนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนในเขต อบต. และรับทราบนโยบายในการกำจัดขยะมูลฝอย ของ อบต. ต่อชุมชน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร กาพรัตน์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลเมืองนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เสนอปัญหาของชุมชนในเขต อบต. รองลงมาได้แก่ การหาสถานที่เพื่อจัดทำบ่อขยะมูลฝอย และร่วมในการจัดทำโครงการในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเรื่องการจัดขยะมูลฝอยซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิภัทร แสงสินธุศรี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็น รายงานพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย มากที่สุดคือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขาย หรือนำกลับมาใช้ได้อีก ในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ประชาชนเลือกใช้

อุปกรณ์ใส่สิ่งของใบใหญ่เพียงใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลาย ๆ ใบ และในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมทิ้งขยะเปียก จะต้องมียังขยะรองรับเสมอ

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมวางแผนสนับสนุนด้านเงินทุน เพื่อเป็นกองทุนดำเนินกิจกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน รองลงมา ได้แก่ ร่วมประชุมเพื่อหาวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน และครัวเรือนของท่านร่วมคัดแยกบางประเภทก่อนทิ้ง เช่น ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ อำนวยความสะดวกและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ อบต. ในการเก็บขนขยะจากชุมชน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา กุลละวณิชย์ (2548) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลแสนภูดาษ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนภูดาษ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ด้านการตรวจสอบและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการแยกขยะที่เป็นอันตรายต่อคน และสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน รองลงมา คือ ร่วมสำรวจผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม ในการจัดการขยะมูลฝอยของ อบต. และร่วมในการเฝ้าระวังโรคที่เกิดจากปัญหาการจัดการขยะไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมสังเกตการณ์เกิดปัญหาขยะในชุมชน เช่น การขาดการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งคล้อยกับงานวิจัยของ สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์ (2547) การศึกษาพฤติกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลพฤติกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์การวางแผน และการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ สามารถแยกอภิปรายได้ดังนี้

3.1) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ คือ

ด้านการร่วมรับรู้สภาพปัญหาและแสดงความคิดเห็น คือ ประชาชนไม่ได้ร่วมรับรู้สภาพปัญหาในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ไม่มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และการที่ไม่ได้รับทราบนโยบายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนยังขาดการให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานในการรับผิดชอบบริหารจัดการและแก้ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลต้องส่งเสริมให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ รับทราบถึงสถานการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเวทีในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และรับทราบนโยบายการบริหารจัดการขยะ

มูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ชัดเจน โดยจัดให้มีเวทีประชุมประชาคม และส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาไว้ซึ่งความสะอาดของบ้านเมือง และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ทองทวี (2553) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีความเห็นร่วมกันว่าควรร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ รวมถึงการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ ที่จะก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม จะต้องจัดทำแผนแม่บทในการจัดการขยะมูลฝอย ในระยะยาว 5-10 ปี และแผนระยะยาวหรือแผนประจำปีจะต้องให้สอดคล้องกัน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามมีด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านกฎหมาย เป็นเบื้องต้น

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ คือ ทางหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การจัดสรรงบประมาณเพื่อการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนเท่าที่ควร ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมการรับทราบบทบาท หน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย การขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและการขาดการร่วมเสนอความต้องการของชุมชนในการวางแผนแก้ไขปัญหามูลฝอยถือว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในการดำเนินการ ให้มีการจัดเวทีประชุมประชาคมในชุมชนในหัวข้อการบริหารจัดการขยะให้มากขึ้น ก็จะช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างทั่วถึง ควรจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยให้มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรหรือรับทราบเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณในการดำเนินการให้มากขึ้นด้วย การแจ้งให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหามูลฝอย และร่วมในการจัดทำโครงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตามความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวิภา สุทธิ (2553) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล เนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่าสภาพการจัดการขยะมูลฝอยดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ได้มีการจัดตั้งขยะที่มีฝาปิดมิดชิดให้ชุมชนแต่ไม่ได้แยกขยะมีรถเก็บขนขยะมูลฝอยไปที่แปลงฝังกลบห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่มประมาณ 8 กิโลเมตร แต่ละครั้วเรือนทิ้งขยะมูลฝอยเฉลี่ยวันละ 1 กิโลกรัม โดยจ่ายค่าธรรมเนียมให้องค์การบริหารส่วนตำบลครั้วเรือนละ 10 บาท สมาชิกชุมชนต้องการให้เก็บขนขยะมูลฝอยจากเดิมเก็บ 2-3 วันต่อครั้ง เป็นการเก็บทุกวัน เพิ่มจำนวนรถและขนาดรถที่เก็บขนขยะ รวมทั้งเพิ่มจำนวนถังขยะ

ด้านการจัดการขยะมูลฝอย คือ ประชาชนขาดจิตสำนึกที่ดีในการคัดแยกขยะ และขาดการส่งเสริมแนะนำ/ชักชวนให้ทำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งลงในถังรองรับขยะ เช่น ขยะที่สามารถนำไปขายได้ ได้แก่ ขวด กลัง กระดาษ เศษเหล็ก เป็นต้น และขยะเปียก ขยะอินทรีย์ได้แก่ เศษอาหาร พืชผัก หรือเปลือกผลไม้สามารถนำไปทำปุ๋ยหมัก หรือนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้ ปัญหาถังรองรับขยะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาพื้นที่รองรับขยะมูลฝอยมีจำกัด และมลพิษจากบ่อขยะส่งผลกระทบต่อชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควร

ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง โดยการจัดอบรมการคัดแยกขยะในชุมชน การลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริม แนะนำวิธีการคัดแยกขยะอย่างทั่วถึง มีการบริหารจัดการเรื่องถังรองรับขยะมูลฝอยให้เพียงพอ และเร่งจัดหาพื้นที่สำหรับรองรับขยะมูลฝอยเพิ่มเติมและห่างไกลจากชุมชน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชน และชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต บวกขุนทด (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการการเก็บขยะชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการทิ้งขยะไม่ถูกวิธีนั้นมาจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนายังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการการเก็บขยะมูลฝอย และการคัดแยกการทิ้งขยะให้ถูกวิธี และขาดการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล คือ ไม่ได้มีการตรวจสอบ/ประเมินการเปลี่ยนแปลงของปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ที่ตกค้างในแต่ละวัน ประชาชนไม่มีการตรวจสอบการคัดแยกขยะมูลฝอย การนำขยะ มูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ขาดการตรวจสอบ/ประเมินผลถึงผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อชุมชน ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ขาดการตรวจสอบ/ประเมินการเก็บ การขนส่ง ลำเลียง และกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนน้อย และไม่มีการนำข้อมูลจากการประเมินผลไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาในครั้งต่อไป องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อตรวจสอบ รายงานและประเมินผลการดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนทราบ จะทำให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวิภา สุทธิ (2553) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ให้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม (อบต. เนินเพิ่ม) ควรพัฒนามาตรฐานการจัดการขยะและสนองความต้องการของประชาชนโดยจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยการแยกขยะ แปรรูปขยะนำกลับไปใช้ใหม่ และจัดระบบบ่อฝังกลบให้ถูกสุขลักษณะ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดค่าธรรมเนียมการทิ้งขยะ ปรับโครงสร้าง อบต. ให้มีฝ่ายงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และเพิ่มงบประมาณเพื่อจัดการขยะมูลฝอย มากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เปิดโอกาสให้ประชาชนในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย รับทราบนโยบาย และเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดอบรมการคัดแยกขยะในชุมชน และส่งเสริมสร้างจิตสำนึกและร่วมมือในการจัดการขยะอย่างจริงจัง

1.3) องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1) การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มดำเนินการ และมีส่วนร่วมทุกกระบวนการจะส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

2.2) ควรมีการประชุม เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของทุกชุมชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการศึกษาผลกระทบจากปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยต่อสุขภาพประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.2) ควรมีการศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการ และการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศึกษาเปรียบกับตำบลใกล้เคียงอื่นๆ เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี และตอบสนองความต้องการของประชาชนต่อไป

9. บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2552). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร*. กรุงเทพฯ : กรมควบคุมมลพิษ.

กรวิภา สุทธิ. (2553). *แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม*

อำเภอหนองไทย จังหวัด จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธนกฤต บวกขุนทด. (2553). *การศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา :*

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา.

การศึกษาอิสระปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานก่อสร้างและ

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีสุรนารี.

ธงชัย ทองทวี. (2553). *สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล*

หนองขาม อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

สุรนารี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ปรีชา กุลละวณิชย์. (2548). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลแสนภูดาช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปัญหาพิเศษรับประกาศนียบัตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พิภพร แสงสินธุศรี. (2550). *พฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สมควร กาฬรัตน์. (2549). *การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.*
- สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์. (2547). *พฤติกรรมกำมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษรัฐประกาศนียบัตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่. (2556). *แผนพัฒนาสามปี 2556-2558. ชัยภูมิ : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่.*
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. Third editio. Newyork : Harper and. Row Publication.